

Warszawa, 11 lipca 2017 r.

Protokół 3. posiedzenia Senackiego Zespołu ds. Ochrony Konsumentów

11 lipca 2017 roku odbyło się posiedzenie seminaryjne Senackiego Zespołu ds. Ochrony Konsumentów na temat systemu leczenia osób uzależnionych od narkotyków i dopalaczy - problemów i wyzwań. Spotkanie to zostało zorganizowane we współpracy ze Śląską Federacją Ośrodków Leczenia Uzależnień. Przewodniczący Zespołu, senator Ryszard Majer przypomniał, że temat systemu leczenia uzależnień był już poruszany w trakcie prac Zespołu, czego efektem są inicjatywy podjęte przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Zdrowia. Jak wynika z danych przedstawionych przez Główny Inspektorat Sanitarny upowszechniania się narkotyków i dopalaczy jest szczególnie widoczne w województwach łódzkim i śląskim, a podczas posiedzenia omawiano formy współpracy instytucji rządowych i pozarządowych w walce z tym problemem.

Pan dr Piotr Jabłoński, dyrektor Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, zaznaczył, że w Polsce problem uzależnienia dotyka, jak wynika z danych, około 72 - 130 tysięcy osób, z czego około 16 tysięcy jest poddanych leczeniu stacjonarnemu. Około 70% uzależnionych zalicza się do grupy podlegającej uzależnieniom mieszanym, bez sprecyzowanego jednolicie środka uzależniającego. W kraju istnieje 211 ośrodków leczenia ambulatoryjnego, obok 82 stacjonarnych, z czego 25 dla dzieci i młodzieży, a także 23 oddziały detoksykacyjne. Cieszy fakt stopniowego zmniejszania się liczby uzależnionych od opiatów, ta populacja starzeje się, a młodzi ludzie „nie zasilają” jej szeregów. W kraju zostało przeszkolonych około 1400 specjalistów terapii uzależnień oraz około 300 instruktorów terapii uzależnień pracujących w podobnych ośrodkach. Dr Jabłoński zaznaczył, że nie ma w Polsce problemu z dostępem do leczenia zarówno ambulatoryjnego jak i stacjonarnego osób uzależnionych, z wyjątkiem leczenia substytucyjnego (polegającego na podawaniu osobom uzależnionym od opioidów substancji z tej grupy o dłuższym i mniej euforycznym działaniu niż to, które cechuje substancje nielegalne, żeby nie wystąpiły u nich objawy zespołu abstynencyjnego), do którego dostęp jest ograniczony. Zauważył natomiast wzrost liczby uzależnionych kobiet, która obecnie stanowi około 21 % ogółu, co wiązałoby się z powoływaniem specjalnych ośrodków leczenia uzależnień wyłącznie dla kobiet. Istotny problem przedstawia różnorodność stymulantów począwszy od dopalaczy po lekkie narkotyki, co stanowi trudność w diagnozowaniu i przeciwdziałaniu uzależnieniom. Pan

doktor wspomniał o podziale środków finansowych na potrzeby leczenia uzależnień, z których najwięcej pochłaniają nadal ośrodki stacjonarne. Nawiązał również do istoty leczenia rehabilitacyjnego po terapii uzależnieniowej w formie stałej pomocy osobom, które przeszły leczenie. Pan dyrektor Jabłoński zaznaczył, że ponad 80% wszystkich ośrodków terapii uzależnień stanowią instytucje pozarządowe, a w przypadku profilaktyki - ponad 90%. Większość z nich działa na podobnych zasadach co inne instytucje zdrowotne w kraju, a w niedługim czasie będą one poddawane podobnej akredytacji w celu polepszenia jakości pracy.

Ks. Bogdan Peć - Prezes Śląskiej Federacji Ośrodków Leczenia Uzależnień, dyrektor Fundacji „Dom Nadziei”, omówił specyfikę osób uzależnionych od narkotyków i dopalaczy w Polsce. Dowodził, że uzależnienie to nie tylko moda czy styl życia, jak się powszechnie uważa, ale problem dużo bardziej złożony. Uzależnienie jest chorobą wieloaspektową, dotyczącą wszystkich sfer życia człowieka: zdrowotnej, społecznej, psychologicznej czy biologicznej. Leczenie uzależnienia wymaga podejścia kompleksowego, wiążącego się z pracą na wielu płaszczyznach. Wskazał na właściwą i rzetelną diagnozę wstępną, mającą wpływ na dalsze skuteczne leczenie uzależnionych. Leczenie uzależnień jest długotrwałe i żmudne, właśnie ze względu na wieloaspektowość. Istotne w tym wsparcie zapewniają realizowane programy postrehabilitacyjne, mające za zadanie poprawę jakości życia i przywrócenie do ról społecznych.

Pan Marek Posobkiewicz - Główny Inspektor Sanitarny, przedstawił ogólną sytuację profilaktyki i przeciwdziałania obrotowi dopalaczami na terenie kraju. Wymienił trudności w walce ze sprzedażą dopalaczy, gdyż na miejsce likwidowanych ośrodków dystrybucji pojawiają się nowe. Stacjonarne centra rozpowszechniania dopalaczy zastępowane są przez źródła internetowe, bardzo trudne do wykrycia i likwidowania. Wsparciem w walce z dopalaczami stała się ustawa z 2015 roku, zmieniająca definicję dopalaczy i umożliwiającą policji skuteczniejsze zwalczanie procederu. Znacznie zmniejszyła się liczba punktów stacjonarnych obrotu dopalaczami dzięki wprowadzonym obostrzeniom. Podkreślając skuteczność walki z dopalaczami, pan inspektor stwierdził starzenie się społeczeństwa zażywającego dopalacze i spadek uzależnienia wśród dzieci i młodzieży. Maleje liczba zatruć dopalaczami, co dodatkowo dowodzi skuteczności podejmowanych działań.

Pan Adam Kasprzyk - Dyrektor Katolickiego Ośrodka Wychowania i Terapii „Nadzieja” zauważył, że, jego zdaniem, funkcjonuje zły podział środków na terapie uzależnień wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Terapia młodych wymaga większego nakładu środków finansowych w związku z innymi potrzebami i formami pracy. Potrzebują oni znacznie większego, odmiennego od oferowanego dorosłym, wsparcia. Często brakuje również specjalistów do pracy z młodymi ludźmi ze względu na jej szczególny charakter. Pan dyrektor wyraził swoje zaniepokojenie brakiem wzrostu nakładów finansowych na ośrodki terapii uzależnień, które od lat są na tym samym poziomie. Uważa je za niewystarczające. Wymienił również wiele uchybień w działającym systemie, mających negatywny wpływ na funkcjonowanie ośrodków i terapii osób uzależnionych.

Pan Marek Woch - Pełnomocnik Prezesa Funduszu ds. Kontaktów z Organizacjami Pozarządowymi i Organami Władzy Publicznej NFZ podkreślił z kolei wzrost nakładów i kosztów przeznaczanych i ponoszonych na terapie, leczenie i rehabilitację osób uzależnionych przy jednoczesnym zmniejszaniu się ich liczby z roku na rok. Starał się przybliżyć zebrany koszty funkcjonowania instytucji oraz zobrazować nakłady przeznaczane na poszczególne sfery działania. Zwrócił również uwagę na możliwość korzystania ze środków unijnych przy ich realizacji. Zachęcił liderów organizacji pozarządowych do tworzenia nowych programów i pozyskiwania środków unijnych na ich wprowadzanie.

W dyskusji rozważano, między innymi, kwestie sporne dotyczące finansowania usług medycznych w różnych częściach kraju. Rozbieżności tłumaczono kontraktacją usług. Negocjacje kontraktów prowadzone są indywidualnie. Przedstawione zostały szczegółowe kwoty dofinansowania terapii uzależnień. Zwrócono uwagę na wzrost kosztów i potrzeb ośrodków przy niezmiennym, niewystarczającym dofinansowaniu. To powoduje stagnację w obsadzie kadry terapeutycznej, która się nie zmienia, brakuje specjalistów na etatach, a koszty rosną. W podsumowaniu określono uzależnienie jako chorobę, którą należy rozpatrywać w sferze somatycznej, psychologicznej i społecznej i leczyć ją właśnie w tym wieloaspektowym wymiarze.

(A.D.)